

**Petr Toman, Ondřej Šebesta
a kolektiv:**

Advokáti proti totalitě

Mladá fronta a Česká advokátní komora, Praha 2019, 300 stran, 399 Kč.

V rámci rozsáhlého projektu „Advokáti proti totalitě“, kterým se Česká advokátní komora u příležitosti 30. výročí 17. listopadu 1989 rozhodla připomenout veřejnosti deset svých kolegů, vznikla naprosto ojedinělá stejnojmenná publikace kolektivu autorů pod vedením Petra Tomana a Ondřeje Šebesty. Nejde pouze o historii české a slovenské advokacie v průběhu dvacátého století, v němž byli její členové podrobeni mnohým zkouškám.

Oba totalitní režimy – nacismus a komunismus – nestály o nezávislé advokáty a jejich stavovskou samosprávu, ale o poslušné nástroje výkonu státní moci. Nebylo divu, že jejich počet poklesl od roku 1938 z 3 845 v průběhu okupace a po komunistickém puči na 570 advokátů v roce 1951. Komunistický režim navíc odstranil soukromý charakter výkonu tohoto povolání a zlikvidoval advokátní komory.

Jak dokládá deset prezentovaných životních osudů (Kamill Resler, Jiří Křížek, Jaroslav Borkovec, Rastislav Váhala, František Hejný, Dagmar Burešová, Otakar Motejl, Ján Čarnogurský, Jiří Machourek, Milan Hulík), i mezi advokáty se našly statečné osobnosti schopné postavit se oblundným mechanismům obou totalitních režimů. Polovina z nich patřila mezi účastníky protinacistického odboje a po 2. světové válce se postavila též komunistickému režimu (tři skončili před soudem a jeden z nich byl popraven).

Druhá polovina advokátů se profilovala obhajováním pronásledovaných z politických důvodů, případně po roce 1978 spolupracovali s Výborem na obranu nepravdělivě stíhaných. Nebylo divu, že byli sledováni, či přímo perzekvováni Státní bezpečností. Po pádu komunistického totalitního režimu navíc pomáhali transformaci a obnově nezávislé justice.

Jedním z nejdůležitějších počinů této knihy je prezentace advokátů, kteří hájili naše národní hrdiny (Milada Horáková, Heliodor Píka ad.) či v pozdějších letech řadu dalších představitelů nezávis-

lých iniciativ a opozice. Jenom nemnoho z advokátů se této úlohy zhostilo se cti, bojovali dlouhodobě např. o rehabilitaci popravených obětí, řada z nich tuto službu klientům nezvládla a zaprodala se komunistickému režimu i jeho mocenským orgánům.

Biografický přístup měl tu výhodu, že se autoři mohli zaměřit na roli justice a práva ve všech historických obdobích 20. století na pozadí konkrétního osudu, včetně zdůraznění klíčových aspektů advokátní činnosti, jakými jsou nezbytnost ochrany důvěrnosti vztahu s klientem a potřeba samosprávy advokátního stavu.

Velkým přínosem publikace a jednotlivých biografii je pečlivá práce s dokumenty komunistické moci, včetně svazků a spisů Státní bezpečnosti, z Archivu bezpečnostních složek, případně Národního archivu, které byly citlivě doplněny soukromou dokumentací a fotografiemi z rodinných archivů.

Publikace „Advokáti proti totalitě“ má oprávněnou ambici být inspirací nejenom pro členy advokátního stavu. Věřme v této souvislosti, že slova předsedy České advokátní komory Vladimíra Jirouska o dekomunizaci a jejím završení „až v rámci soudného dne“ nebudou demotivující při snaze o zachování principů právního státu, prosazování a ochrany nezávislosti, včetně nezávislosti a svobodného výkonu advokacie.

❁ PhDr. PAVEL ŽÁČEK, Ph.D., historik a novinář, první ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů, poslanec Parlamentu ČR